

Mammor beroende av bidrag

Att varje månad tvingas ansöka om och försöka överleva på socialbidrag – vad gör det med en människa? Stress och skräck är vanliga känslor. Men Karin som är ensamstående tycker att det kan hjälpa att bli riktig förbannad ibland.

Text: Ina Blomster | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 4 2015

Aspens lövverk glöder den oktoberdag jag träffar Lena och Karin för att samtala om vår smärtsamma gemensamma erfarenhet – att vara bidragsberoende.

– Jag har förlorat rätten till mitt liv. Verkligheten är numera ett slags kuliss, eller scenografi som när som helst kan förändras eller bytas ut. Men som jag har att förhålla mig till på ett så smart sätt som möjligt, för att överhuvudtaget mäka överleva, säger Lena.

Karin beskriver det som att bli omyndighetsförklarad. Detta att in på bara skinnet redovisa sina behov för någon som är satt att bedöma om det verkligen stämmer och som allt som oftast slår fast att så är inte fallet.

– Min kompetens som vuxen kvinna och mamma ifrågasätts vid varje kontakt med socialtjänsten, säger hon. Och mitt intellekt. Och min analysförmåga. Det går inte att beskriva den förödmjukelsen.

Tre medelålders kvinnor och mammor, ensamstående med det huvudsakliga ansvaret för barnen. Bra jobb, bra bostad och duktiga, duktiga, duktiga fram till det att livet brast. Sjukskrivningar, tillfälliga sjukersättningar, utförsäkringar. Oräkneliga handläggare på arbetsförmedlingen, försäkringskassan och socialförvaltningen. För att klara det krävs både kompetens, analysförmåga och helst en juristutbildning, om det är vi rörande ense.

Socialtjänstlagen är en ramlag till skillnad från en rättighetslag och även om det ekonomiska biståndet är utformat

som en rättighet innebär det att kommunernas tolkning av vad "skälig levnadsnivå" egentligen innebär skiljer sig åt. Socialtjänstens beslut kan i de flesta fall överklagas till förvaltningsrätten och även prövas till kammarrätten.

Nog har vi överklagat, Karin, Lena och jag – många gånger, och domstolen har dömt till vår fördel i flera fall. Men inte i alla.

– När förvaltningsrätten gav kommunen rätt i att avslå min ansökan för kostnaden till min dotters TBE-vaccination då grät jag, säger Lena.

Flickan var medbjuden ut till bästisens landställe under en sommarvecka. Kamratens föräldrar uppmanade Lena att se till att dottern fyllde på sin vaccination, för sommarhuset ligger i ett fästingrikt område. Problemet var att vaccinationen som kostar drygt 300 kronor inte ingår i högkostnadsskyddet och därmed faller utanför skälig levnadsnivå.

– Det var som att få en örfil, fortsätter Lena. Svart på vitt slogs det fast att min dotters hälsa inte är lika viktig som andra barns. Alternativt är hon inte värd en vecka i Roslagen. "När åtgärder rör barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver".

Så står det i paragraf 1, portalparagrafen i Socialtjänstlagen. Varken jag, Lena eller Karin får ihop den vackra skrivningen med verkligheten. En fritt tänkande socialtjänst skulle naturligtvis på alla sätt välsigna Lenas dotters skärgårdsvistelse. Det måste handla om att till varje pris hålla budget, enas vi om.

Samhällsekonomiskt borde det dock vara ett idiotisk beslut, tror vi. För vad skulle det kosta om dottern blev sjuk? Och ska en förälder behöva ta den risken för sitt barn?

Tillbaka till köksbordet i Karins lägenhet. Eller snarare socialförvaltningens, Karin hyr den av kommunen i andra hand.

– Hyran där vi tidigare bodde ansågs vara oskäligt hög, säger hon. Eftersom jag inte hade någon inkomst blev jag heller inte godkänd att teckna nytt hyreskontrakt och såg ingen annan utväg än att acceptera den här lösningen.

– Problemet är att här får vi bara bo i ett år till, säger Karin. Men jag får inget beslut, jag ringer och ringer utan resultat. Ingen vill ta i ärendet, alla hänvisar vidare. Hon reser sig hastigt, plockar med disk, torkar bänkar – samlar sig. Lena och jag letar efter någonstans att fästa blicken. Det blir på prydnadspoppeln utanför fönstret.

I början av 1990-talet slopade regeringen Bildt i ett svep bostadsdepartementet, upphävde bostadsförsörjningslagen, bostadsanvisningslagen och markvillkoret. De subventioner som tidigare finansierat byggandet minskade radikalt eller upphörde helt och bostadsbidraget för dem med svag ekonomi bantades.

Den politiska viljan hette avreglering, många kommuner avskaffade sina bostadsköer och sålde allmännyttan.

Det lilla som byggts har mestadels varit bostadsrätter – och det, i samband med kraftigt höjda hyror, ombildande av allmännyttans hyresrätter och ökad befolkning, innebär att flera hushållsgrupper, som asylsökande, ensamstående föräldrar, varav flertalet är kvinnor, och ungdomar, ställs utanför eller har stora problem att hålla sig kvar på det som numera kallas bostadsmarknad.

Karin är en av de allt fler som är beroende av den sekundära bostadsmarknad som, enligt Boverket, ökat med 45 procent sedan 2008.

Kommunernas socialförvaltningar hyr lägenheter av fastighetsägarna som sedan hyrs ut i andra hand. De som hyr av socialtjänsten har inte alls samma rättigheter som hyresgäster med ett förstahandskontrakt, exempelvis omfattas de inte av besittningsskyddet. Kontrakten är dessutom ofta villkorade med förbud mot husdjur, nattgäster, rökning med mer. De kan inte heller välja lägenhet och måste ibland flytta med kort varsel. Och det är dyrt, kommunernas boendelösningar för personer utanför den ordinarie bostadsmarknaden beräknas, enligt Boverket, kosta 5,3 miljarder per år.

I Sverige finns det 1,5 miljoner hyreslägenheter, 18 000 av

dem hyrs ut med så kallade socialt kontrakt. En person står på kontraktet, ofta bor det fler i lägenheten. En uppskattning är att 4 500 barn är direkt berörda.

Lena, Karin och jag går ut. Utrustade med handskar och sekator plockar vi fantastiska höstbuketter samtidigt som vi febrilt försöker begripa.

Ina Blomster

Karin och Lena heter egentligen något annat. För att skydda dem och deras barn har jag valt att inte beskriva deras bakgrund, inte heller var. Sedan några månader har jag beviljats sjukersättning på deltid och arbetar som frilansjournalist några timmar i veckan.

Läs mera:

[Urholkat bidrag närmar sig ren fattigdom, SocialPolitik nr 4 2015](#)